

О.С. Нагорнюк, студ., III курс, гр. ЕП-37, ФЕМ
 Науковий керівник – к.е.н., доц. Н.Л. Овандер
 Житомирський державний технологічний університет

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ В СВІТІ

Входження національної економіки до світової господарської спільноти породжує обов'язкову необхідність підвищення її конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність національної економіки – це здатність економічної системи забезпечувати за будь-якого впливу внутрішніх та зовнішніх чинників соціально-економічну оптимальність, яка виявляється у високому суспільному ефекті. Її характеризують з позицій таких підходів: 1) ресурсного (технологія, наявність капіталу для інвестування, чисельність і кваліфікація людських ресурсів, наявність природних ресурсів, економіко-географічне положення країни); 2) факторного (динаміка зростання національної економіки, що є базою для зміни позицій країни на світових ринках); 3) рейтингового (інтегральне відображення стану економіки за допомогою системи макропоказників, на кшталт експортного потенціалу, рівня цін, рівня життя, валових інвестицій, якості роботи державних інституцій тощо).

Україна бере участь в дослідженнях рейтингу країн щодо міжнародної конкурентоспроможності їх економік. Світовий економічний форум (СЕФ) складає такий рейтинг, користуючись показниками: індекс глобальної конкурентоспроможності, індекс економічної свободи, індекс легкості ведення бізнесу, індекс глобалізації, індекс розвитку людського потенціалу, індекс сприйняття корупції.

Відповідно до даних Світового економічного форуму, економіка України була оцінена таким чином (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтингова оцінка конкурентоспроможності економіки України

№ з/п	Назва індексу	Місце в рейтингу	Динаміка
1	Індекс глобальної конкурентоспроможності	73	9
2	Індекс економічної свободи	161	3
3	Індекс легкості ведення бізнесу	137	15
4	Індекс глобалізації	47	-3
5	Індекс розвитку людського потенціалу	78	-2
6	Індекс сприйняття корупції	144	8

Джерело: розраховано автором за даними Світового економічного форуму

За *Індексом глобальної конкурентоспроможності*, рейтинг України останніми роками піднявся з 89 місця на 73. За даними розгорнутого звіту Світового економічного форуму, причинами такого зростання є: скорочення бюджетного дефіциту, зменшення інфляції, значний обсяг ринку (38 місце в рейтингу за даним показником), ґрунтовність та доступність вищої освіти (47 місце), інноваційний потенціал.

Разом із тим, причинами, які впливають на зниження рівня конкурентоспроможності є: недостатня конкурентність на ринку товарів та послуг в середині країни (117 місце), слабкість фінансового та банківського секторів (114 місце), недорозвиненість ключових інституцій – 132 місце серед 144 країн.

Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom, IEF) встановлюється американським дослідницьким центром «Фонд спадщини» (The Heritage Foundation) з 1995 р. Експерти Фонду визначають економічну свободу як «відсутність урядового втручання або перешкод виробництву, розподілу і споживанню товарів і послуг, за винятком необхідного громадянам захисту і підтримки свободи як такої».

Індекс економічної свободи базується на 10-ти індексах, які оцінюються за шкалою від 0 до 100, причому показник 100 відповідає максимальній свободі. Ступінь свободи економіки розраховується за середнім арифметичним десяти різних показників: свобода бізнесу, торгівлі, фінансового сектора, інвестицій, праці, монетарної і фіскальної свободи, гарантії прав власності, розмір бюрократичного апарату і ступеня захисту від корупції.

Усі країни за цим індексом діляться на такі групи: вільні, в основному вільні, помірно вільні, в основному невільні, деспотичні. За *Індексом економічної свободи*, Україна посіла 161 місце і опинилася у «зоні» деспотичних країн. При цьому останніми роками Україна майже не змінила свої позиції у рейтингу. Так, у 2011 році держава посідала 164 місце, а у 2013 році – 161, при чому в кількісному вираженні показник зріс на 0,5 бала.

Індекс легкості ведення бізнесу (Ease of doing business Index) – індикатор, що визначається Світовим банком, на основі вивчення законів і положень, що впливають на процес ведення бізнесу, в 185 країнах,

із залученням фахівців у галузі юриспруденції, права, економіки, а також урядових чиновників. Індекс легкості ведення бізнесу базується лише на вивченні та квантифікації законів, постанов та правил, що стосуються ведення підприємницької діяльності. Індекс не враховує загальні умови, такі як інфраструктура, інфляція та злочинність. Незважаючи на покращення позиції економіки України за цим показником (підняття зі 152-го до 137-го місця) в рейтингу 185 країн світу, її рейтинг залишається низьким. Так, країни-сусіди посідають значно вищі місця в цьому рейтингу: Росія на 112 місці, Молдова на 83 місці, Румунія – 72, Польща – 55, Латвія на 25 місці.

Індекс глобалізації (KOF Index of Globalization) – рейтинг країн за мірою їхніх глобальних зв'язків, інтеграції та незалежності в економічній, соціальній, технологічній, культурній, політичній та екологічній сферах. В останній редакції рейтингу Україна займає 47 місце, втративши за останній рік 3 позиції. За окремими категоріями, зайнявши відповідно: економічна глобалізація – 64 місце, соціальна глобалізація – 69 місце, політична глобалізація – 42 місце. Тобто, і в даному рейтинговому оцінюванні Україна за останні роки не змогла покращити свої позиції та утвердити себе як глобальну та конкурентну державу.

Індекс розвитку людського потенціалу (Human Development Index, HDI) – індекс для порівняльної оцінки бідності, грамотності, освіти, середньої тривалості життя й інших показників країни. Індекс був розроблений у 1990 році пакистанським економістом Махбубом ель Хаком і використовується з 1993 року ООН в щорічному звіті щодо розвитку людського потенціалу. В останньому рейтингу Україна зайняла 78 місце, потрапивши в групу країн з високим рівнем людського розвитку, але позаду майже всіх європейських країн крім Боснії, Молдови та Кавказьких країн. Для прикладу, Білорусь посіла 50 місце, Росія – 55 місце, а Польща – 39 місце.

Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI) – щорічний рейтинг країн світу, що складається організацією Transparency International з 1995 року. Індекс базується на декількох незалежних опитуваннях, в котрих беруть участь міжнародні фінансові та правозахисні експерти, в тому числі з Азійського та Африканського банків розвитку, Світового банку та міжнародної організації Freedom House. Індекс є оцінкою від 0 (найвищий рівень корупції) до 100 (відсутність корупції). За даними рейтингу Україна набрала 26 балів та посіла 144 місце, поряд з такими країнами як Сирія, Конго, Еритрея, Пакистан та Гвінея-Бісау. Для порівняння, Росія займає 133 місце, Білорусь 123 місце, Молдова – 94 місце, а Польща – 41.

За допомогою індексів конкурентоспроможності було розглянуто місце України в світовому господарстві. На даний момент можна сказати, що в нашій державі існує немало проблем, які перешкоджають інтенсивному розвитку економіки, який би знайшов свій вираз у показниках конкурентоспроможності.

На жаль, проблеми існують не тільки на рівні приватних підприємств, а й у державному секторі. Незбалансована економічна політика держави, неефективна податкова система та відсутність будь-яких програм заохочення зводять бажання підприємців розвивати виробництво нанівець. В наслідок цього економіка України страждає від застою, бо розвиток економіки може відбуватися тільки завдяки великим виробництвам і державним підприємствам.

При правильному використанні економічної політики Україна буде в змозі забезпечити зростання конкурентоспроможності держави, буде мати позитивний вплив як на внутрішнє становище, так і на місце України у світовому господарстві.